אי אמרת בשלמא אביו כי האי גוונא מיחייב

איצטריך קרא למיפטר גבי יורשין אלא אי

אמרת אביו כי האי גוונא נמי פמור קרא

גבי יורשין למה לי ורב ושמואל האי שבועת

ה' מאי קא דרשי ביה מיבעי ליה "לכדתניא

א) לעיל לט:, ב) בבא מציעא ו., ג) ב"ב לא:, ד) [נ"א

ג"כן, ה) שייך למתני' דריש פרקין דף מה., ו) ל"ל ליה. יעב"ץ, ז) [ל"ל ובסנהדרין

כו.],

הגהות הב"ח

מ) רש"י ד"ה וגיניתם את

המקום (שהשכין שכינתו

שהשכין את אהלו ביניכם: (ג) ד"ה שניהס

וכו׳ דאמר ליה חגוני לא

בשבועה: (ג) תום' ד"ה (בע"ה) מחוך וכו' שהיט יכולין לישבע שפרע

יכונין ניסגע שפרע אביהם כדפי׳ נקונטרס

גליון הש"ם

גמ' קרב לגבי דהינא. עיין נכורות דף נה ע"ב תוס' ד"ה הוא:

רבינו חננאל

אי אמרת אביו כי האי

גוונא מיחייב שבועה וכל

המחויב שבועה ואינו

יכול לישבע משלם. האי נמי כיון דאמר לא ידענא

מספקא ליה. ושבועה

בספק ליכא הלכך משלם.

איצטריך קרא למיפטר

בכי האי גוונא היורש אלא

אי אמרת כי האי גוונא

איצטריך

ים (מאפרן פרימו ס) תח"מ ונ"ב ס"ח שכין את אהלו

לם א סמג לאוין קג: מבג מייי פט״ז מהלי מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לא סע"א:

בא ד מיי׳ פכ״ב מהל׳ עדות הלכה א סמג עשין קי טוש"ע ח"מ סי" לא סע"ג:

מב ה ו מיי׳ שם הלכה ב ג טוש"ע שם סעיף ב: מג ז מיי שם הלכה ד טוש"ע שם סעי" וע"ש:

תורה אור השלם שְׁבֻעַת יְיָ תִּהְיֶה בֵּין
שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שְׁלַח יָדוֹ במלאבת רעהו ולקח בְּעָלֶיו וְלֹא יְשַׁלֵם:

שמות כב 2. לא תִּרְצָח לא תִּנְאָף לא תִּגְנֹב לא תִעַנָה בְּרֵעָךְ עֵד שְׁקֶר:

שמות כ יב שנווז כיב 3. וַתַּרְגְנוּ בְאָהֱלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְיָ אֹתְנוּ הוציאנו מאֶרֶץ מְצְרָים לְתַת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי להשמידנו: דברים א כז שְׁכַנֶּיוֹ בְּעַרְבָה בְהָּר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנָּגֶב וּבְחוֹף ָהַיָּפַ אֶרֶץ הַבְּנָעֵנִי וְהַלְּבָנוֹן עַר הַנְּהָר הַגְּדֹל וְהַלְּבָנוֹן עַר הַנְּהָר הַגְּדֹל דברים א ז נהר פרת:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה בע"א אבל קלת קשה דמנא ליה כו'. נ"ב ועוד קשה הרבה ועי' ר"ח (ע"ס כאן) וש"מ אבל עיקר הענין כמו שס"ל לר׳ לבת דבין שהנתבע חייב שבועה בין התובע משלם הלוה כיון שאינם יכולים לישבע חזרה לחשלומין כן ס"ל לרב בשניהם דפטור כיון דאינן יכולין לישבע חזרה לסיני אבל אנן קי"ל בנתבע כר' אבא ובתובע כיון שאינו יכול לישבע מפסיד כרב ושמואל [ור' אלעור פליג ואמר נשבעין ונוטליז ס"ל לגמרי כר אבא] והבו דלא לוסיף ולכן פסק הרי"ף במתני' כר' אבא וכמ"ש התוס' לעיל לוכמו וכמו ש המוש כעיכ דבדרבטן לא אמריטן כיון שאיטו יכול לישבע משלם. ומ"ש בגמ' רב ושמואל דתנן כו'. אין עיקר הראי' משם אלא שמיע ליה לר' אמי בפירוש שכן אמרו חזרה לסיני ואמר שג"כ דתנן כו' ועיין ר"ן. ורצ נחמן ס"ל יחלוקו משום קנס שהוא חשוד כמש"ל קתם באת משור כנום כ התוס' וזהו סברת ר"ת ומש"ל ולרב ושמואל אית להו דאפי" בשבועה דרבנן מתוך כו' לא משום דר"א אלא משום דחורה לסיני וכן

מוסף רש"י

שהשבועה חלה על שניהם. שבניהן נענשין נה, שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן ובאו לידי

ולא בפוגם את שטרו כדאמרינן לקמן הבו דלא לוסיף עליה ור' אבא נמי סבירא ליה לדרב נחמן בשניהם חשודין דהלכה כרבי יוסי דאמר יחלוקו מטעמא דפרישית והא דקאמר רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא לאו משום דסבר כר' מאיר אלא דר' אבא אית מלן לפרושי מילתא דר'

מאיר דחזרה למחויב לה ומשלם כדאשכחן דסבר ר' אבא בעלמא: (הגה"ה) ועוד י"ל דטעמא דרב נחמן בששניהם חשודים משום כיון דמחויב התובע נמי שבועה מדרבנן ואין יכול לישבע מפסיד החלי וזה התירוך אין נראה דאם כן היתומים מן היתומים נמי יסבור רב נחמן ור' אבא כשמואל מתוך שאין יכולין בני המלוה לישבע יפסידו ובכולה שמעתין משמע דפליגי ואם בני הלוה נמי חשיבי דאין יכולין לישבע מכל מקום לא יפסידו כי אם החלי ואמאי לרבי אלעזר נשבעיו ונוטלין הכל ומשמע דר' אלעזר הוי כר' אבא ורב נחמן (ע"כ הגה"ה): [א] אבל קלת קשה דמנא ליה להש"ם בסמוך דרב ושמוחל לית להו דר׳ חבח בנסכא ובחמשין לא ידענא דקאמר האי שבועת ה' מאי דרשי ביה ונראה דאם איתא דאית להו מתוך שאינו יכול לישבע משלם היה להם לבני לוה לפרוע החלי מתוך שאינן יכולין לישבע (ג) שפרעו כדפי' בקונט' אלא ודאי לית להו האי סברא לענין לשלם אלא לענין להפסיד ול"ע: אי אמרת בשלמא אביו כי האי גוונא מיחייב. תימה למ״ד נפ׳

השואל (ב"מ דף לז: ושם) מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דברי עדיף היכי מוקי לה האי קרא אי בנ' ידענא ובנ׳ לא ידענא בהא ליכא חיוב שבועה לאבא אלא חיובא דממון דברי עדיף וי"ל דמוקי לה כרב ושמואל דבסמוך א"נ ה"ק הכתוב שבועת ה' תהיה בין שניהם היכא דשייכא ומי שאינו יכול

לישבע משלם ולא כן היורשין דפטורין כשאין יכולין לישבע: חלה על שגיהם. ונענש המשביע אפי׳ הדין עמו כדפי׳ בקונטרס בריש הדיינין (לעיל דף לט:) וכן נראה דהא דריש התם בברייתא ובאה אל הגנב זה הגונב דעת הבריות שתובע ממון ממי שאינו חייב לו ובתר הכי פריך משביע אמאי קאי בסורו ומשני משום דר׳ שמעון בן רבי טרפון ומדחילטריך לחתויי הך ושביק ברייתא גופה משום דמיירי אפי׳ הדין עמו: בהדי מהדי שקרי למה לי. תימה דרבא אומר במרובה (ב"ק דף עב: ושם) ו (ובמכות (דף ד ושס)) דעד זומס חידוש הוא דמאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אדרבה הא דמכשרינן למזים הוי חידוש דהא בהכחשה תרוייהו פסולים לרב חסדה ואומר ר"י דרבה סבר כרב הונה דבריש חזהת הבתים (ב"ב דף לא: ושם) מסיק אדרב נחמן ורבא דכ"ע כרב הונא ובסמוך דמשני רבא אליבא דרב חסדא ליה לא סבירא ליה ולמאי דבעי לאוקומי התם רבא כרב חסדא הוה מלי למימר וליטעמיך ועוד דלטעם אחר דלגבי עד זומס דמפרש משום פסידא דלקוחות מלי למיסבר כרב חסדא והלכה כרב הונא מדמוקי רב נחמן ורבא כוותיה בחזקת הבתים וכן פסק ר"ח משום דרב הונא היה רבו של רב חסדא כדאמרינן באלו מליאות (ב"מ דף לג.) ועוד דמתניתין דאחד אומר גבוה כו' דייק לכאורה כרב הונא:

משבע

אביו כי האי גוונא מיחייב. שבועה ומחוך שאינו יכול לישבע דהא אינו יודע קאמר לישלם היינו דאינטריך קרא למעוטיה למיפטר היורש בטוען טענה זו: לעוקב אחר המנאף. נעשה לו אפוטרופום להרגיל לו נשים לניאוף: מרמם. את הארץ: וגיניתם. את המקום שהשכין את (א) שכינתו ביניכס: הרב

לגבי דהינה וחידהן. חם נגעת במשוח בשמן תהא די גם משוח בנגיעתו. כלומר פרת הוא קטן משלש נהרות שהוא מנוי אצלם לבסוף והנהר הרביעי הוא פרת (בראשית ב) וכאן הוא קורא אותו נהר גדול בשביל שהוא נזכר כאו על שם א"י שהיא חשובה נוכר גם הוא בחשיבות. דהינא לשון שמן ומשיחה (ישעיה לד) הודשנה מחלב מתרגמינן אתדהינא: ס׳ מתנר' נא שחמר לו כחוב על פינקסי כו'. חלח בומן שיש רגלים לדבר שבעל הבית מודה שאמר לו תן כו': שניהם נשבעין ונוטלין. מבעל הבית דאמר ליה (כ) פועלים לא מהימנו לי בשבועה את האמנתינהו דלא אמרת לי בסהדי הב להו וכן פועלין אמרי ליה לא מהימן לו חנוני בשבועה: גב" עורה שבועה זו למה. ששניהן בחין לבית דין שתלא שבועת שוא מביניהם ולא פירש (לי) רבי מאי סבירא ליה אי נוטלין בלא שבועה כבן ננס או יפסיד חנוני בשבועת פועלים: מנינא שניהם נשבעין ונוטלין. כבר שנית לנו וסתמת במשנה שניהן נשבעין ונוטלין: קיבלה מיניה. רבי מר' חייא והדר ביה או לא: מ"ש. כי פריש רבי מאי סבירא ליה בגווה קאמר פועלים נשבעים לחנוני שלא קבלו ממנו כלום אלמא לא קיבלה וסבירא ליה חנוני יפסיד שהיה לו לתת להם בעדים: ואם איתא. דקיבלה נשבעין לבעל הבית מיבעי ליה דמה להן אצל חנוני לשבועה הואיל וחוזר וגובה מבעל

הבית: אמר רבא. לעולם קיבלה מיניה אחד והכי קאמר פועלין נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כלומר לפני חנוני כדמפרש ואזיל: המכחישות זו את זו. שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג: זו באה בפני עלמה ומעידה. בעדות אחרת וכן זו ואע"פ שהאחת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו הואיל ואינך יודע איזה מהן פסולה. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת דמה נפשך אחד מהן פסול והיינו דנקט ביה האי לישנא באה בפני עלמה ומעידה: בהדי סהדי שקרי למה לי. הואיל והאחת פסולה אין אחת מהן נאמנת לשום עדות: ה"ג שני מלוין ושני לווין ובשני שערות היינו פלוגחייהו ול"ג דכ"ע: ב' מלוין וכ' לווין וכ' שטרוח. וא' מב' כיתות הללו חתומה על זה והב' חתומה על זה דלרב הונא שניהן השטרות כשירין ולרב חסדא שניהן פסולין: מלוה ולוה ושני שטרות. שיש לו לחדם חחד שני שטרות על שתי הלוחות על חבירו וח' מהן חתומה על זה וא' על זה יד בעל השטר על התחתונה בין לרב הונא בין לרב חסדא אין חולקין בזו שהרי זה בא עליו מכח שתי כיתות אחת כשירה ואחת פסולה אין אתה יכול לפסול את שניהן ולא להכשיר את שניהן הלכך שטר קטן שבהם גובה הימנו והגדול יפסיד לפי שאומר לו זו היא הפסולה דמספיקא לא מפקינן ממונא מיניה אבל ממה נפשך הקטן גובה דיש בכלל מאתים מנה: **שני מלוים ולוה אחד**. היינו מתני'. שני מלוין הוליאו איש שטרו על לוה אחד ואחת משתי כיתות הללו

למיפטר גבי יורשיז: ורב ושמואל דאמרי שבועה שאינו יכול לישבע פטור ל) שאין . אדם מוריש שבועה לבניו האי שבועת ה' תהיה בין . שניהם מאי דרשי ביה. שניהם כאי דושי ביה. ואמרינן דרשי ביה (כר׳ דתניא) [לכדתניא] שמעון בז טרפוז אומר שבועת ה' יה בין שניהם מלמד שהשבועה שניהם כלומר אי אפשר או התובע תובע מה שאין לו עליו ומשביעו בחנם לפיכך השבועה חלה על בחנם. הנשבע כופר ונשבע על שקר. ועוד [אמר] שמעון בן טרפון תשלום הברייתא אזהרה לעוקב לו מקום ונשים לניאוף מניין שחייב. ת"ל לא תנאיף לא תגרום ניאוף. יתרגנו באהליכם שמעון בז טרפוז אומר תרתם י. גיניתם באהלו של מקום והאי דכתיב באהליכם בכינוי הוא. עד הנהר הגדול נהר פרת. שמעון . בן טרפון אומר קרב לגבי דאהינא ואידהן. פירוש י אורינא האירון. פירוש כיון שנעשה פרת (גדול) [גבול] ארץ ישראל נקרא הנהר הגדול: והאי דאמר בפרק השואל את הפרה יבזולתי זה יבזולתי זה . בתלמוד היכי דמי עסק שבועה כדרבא דאמר מנד י בידך והלה אומר אין . לד בידי אלא נ' והשאר יכול לישבע משלם. עיקר דברי רבא בזה המקום הז

אבל אם טוען כי לך נתתי או לשלוחך. וכך כתוב בפנקסי ובעה"ב אינו מודה בזה הרי הם כשאר כל הטענות: ירושלמי לא במקיף אמרו שיכול לומר לו כתבתה בזו היד מחוק בזה היד כ) ר' אומר אומר אני

ל) נראה דל"ל ואין אדם מוריש וכרי ואולי דכוון לפברת התום' בפד"ה מתוך ודו"ק.ב) ע" בנו"ב מהד"ת ח' חו"מ ס" טו מ"ש בפירוש דברי הירושלמי אלו ע"ש

שמעון בן מרפון אומר ישבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם שמעון בן מרפון אומר אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת"ל לא תנאף בלא תנאיף ותרגנו באהליכם שמעון בן מרפון אומר ₃ תרתם וגיניתם באהלו של מקום יעד הנהר הגדול נהר פרת שמעון בן מרפון אומר °קרב לגבי דהינא ואידהן דבי רבי ישמעאל תנא עבד מלך כמלך: והחנוני על פינקסו כו': תניא אמר רבי מורח שבועה זו למה א"ל ר' חייא (בר אבא) תנינא סישניהם נשבעין ונומלין מבעל הבית קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דתניא רבי אומר פועלין נשבעין לחנוני ואם איתא לבעל הבית מיבעי ליה

אמר רבא פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה יאיתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא יזו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי שני מלוין ושני

לווין ושני שמרות היינו פלוגתייהו מלוה ולוה ושני שמרות ייד בעל השמר על התחתונה

שני מלוין ולוה אחד ושני שמרות יהיינו מתניתין ב' לווין ומלוה אחד ושני שטרות מאי יתיקו מתיב רב הונא בר יהודה

אחת חתומה בזה ואחת בזה לא קמבעיא לן מאי קאמר רב הונא בה דהיינו מתניתין דקתני נשבעין ונוטלין מבעל הבית ואע"פ שאנו יודעין

שאחד מהן שקר אין אנו יכולין להפסיד את אחד מהן ונזקקין להן ב"ד להגבותן. והכי נמי לרב הונא דאית ליה גבי שני מלוין ושני לווין זו באה ומעידה וזו באה ומעידה הוא הדין לשני מלוין ולוה אחד ואע"פ שממה נפשך הלוה העני הזה לוקה באחד מן השטרות הללו על ידי

עדות פסולה אין אתה יכול להפסיד את אחד מן המלוין שאינך יודע איזה הפסולה: שני לווין ומלוה אחד. הוציא מלוה זה שני שטרות זו חתומה בזה וזו חתומה בזה: מאי אמר רב הונא בזה מי אמרינן כיון דחד גברא הוא דמייתי להו לקמן לא מודקקינן ליה דמה נפשך בשטר פסול בא לפנינו זה דוחה אלל זה וזה אלל זה ויפסיד או דלמא כיון דעל שני לווין הוא מוליא זו באה ומעידה וזו באה ומעידה. לרב חסדא לא מיבעיא ליה דהא אפי׳ בשני מלוין ושני לווין ושני שטרות פסול וכל שכן בשני לווין ומלוה אחד:

אמד דר׳ אבא מסתברא דתני ר׳ אמי וכר׳ עד איצטריך קרא למיפטר יורש: וחנוני על פנקסו כיצד כגון שאמר בעל הבית לחנוני תן לבני או לפועלים שלי כך וכך הוא אומר נתתי והן אומרים לא לקחנו. ישבע החנוני ויטול.